

NAKROMNE MYSLE

Mały lud – wulki błud?

Hdyž pytamy w tekstowym korpusu serbskeje řeče za słownej skupinu „mały lud“ we wšěch gramatiskich padach, dóstanjemy wjace hač 200 wuslědkow. Podobne formulacije ze samsnym woznamom, kaž na přikład „mały ludźik“ při tym ani zapřijate njejsu. Njejedna so drje při wšitkich nalistowanych přikładach wo sebjewopisowanje Serbow po wašnju „naš mały lud“; lubowólne proby pak pokazuja, zo to při wšěm za wjetšinu přiřeči. Wot toho wothladajo, zo korpus serbskeje řeče, byrnjež hižo poměrnje wobšěrnny był, zdawna hišće cyłe serbske pismowstwo njewopřijimuje, nańdžemy „mały lud“ jako sebjewopisowanje Serbow tež na druhich městnach. Na přikład na stronje Serbskeho muzeja w interneće runje tak kaž w blogu Piwarca a mnozy so zawěšće tež na někotrůzkuli narěč abo situaciju w rozhlосу dopominaja, hdyž so wo „mały serbskim ludźe“ rěčeše.

Potajkim móžemy tež po skerje krótkej rešerši twjerdzić, zo so Serbja z formulaciju „mały lud“ dosć husto a rady sami wopisuja. Što pak to scyła woznamjenja a wo nas wupraja? Wo tym raz wokomik přemyslować zawěšće nješkodzi. Ně, skerje nawopak, myslu sej, zo móže to samo něšto winojte być.

Hač mały abo wulki je w přěnim rjedže prašenje měritka, postajenja abo přiřunowanja. Měritko: Zornjatko procha je na atomarnej runinje přewulke, hač zo bychmy je zaznali – w planetarnym měritku je porno tomu móličke. Postajenje: Štóz chce so w Sakskej z policistom stać, ma znajmjeńša 1,60 metrov wulki być, wšitcy druzi su přemali. Přiřunowanje: Kóčka je porno lawej mała.

Zo so jako Serbja sami jako mały lud wopisujemy, zwisuje drje w přěnim rjedže z wobstajnym přiřunowanjom přewažnje z Němcami, ale tež z Čechami a Polakami. Njezadžiwa, zo so runje z nimi přiřunujemy, wšako su naši susodža a džěl našeho

wšědneho dnja. Zo so Serbja sami jako „mały lud“ widža, njeje potajkim připad abo swojowólny rozsud, ale zwisuje prosće z wobstejnosćemi. Haj, w bjezposrědnim susodstwje něhdže 82 milionow Němcow, 39 milionow Polakow a 11 milionow Čechow zdawa so nam samozro-

zumliwe, zo so jenož jako mała horstka wobhladujemy a so hižo njeprašamy, hač je to woprawnjene, wužitne, scyła trěbne abo tola jenož podwědome počinanje.

Hdyž so porno tomu tróšku po swěće rozhladujemy, napadnjetej nam, hladajo na řeče a mnóstwo jich wužiwarjow, zajmawej faktaj, kotrejž snadź njeje runje won nowej abo njeznatej, kotrejž pak móhli sej zaso jónu wuwědomić. Sprěnja, po ličbach organizacije SIL International rěči položca wšěch ludźi na swěće jednu z jenož dwaceći řečow jako mačersćinu – z cyłkownje něhdže 7 100 řečow. Mjez tymi dwaceći řečemi ani pólsćina ani češćina njeje, mjez słowjanskimi je to jenož rušćina. To pak woznamjenja, zo so zbytk wjace hač 7 000 řečow na tamnu položca čłowjestwa rozdžěli. Zdruha, něhdže 4 800 řečow ma mjez 100 a 100 000 mačernorěčnymi rěčnikami. Hladajo na

to ličba Serbow ani wulka ani mała njeje, ale dosć přerězna. Haj, wjetšina wšěch řečow ma samo mjenje rěčnikow hač serbsćina.

Wězo, čłowjek swój wobswět rady tak zaznawa, kaž to swójskemu widej najlěpje wotpowěduje. Hdyž pak woboje hromadže widžimy – ličby, po kotrychž w swětowym měritku scyła tak mały rěčnikow njejsmy a zdobom tendencu, zo so sami tola skerje jako „mały lud“ wobhladujemy, pokazuje to na naše chětro slabe sebjewědomje. Nimo toho je samo hišće dale wostabjamy, hdyž so nastajnosći sami mali pisamy. Wuchadža džě wopisowanje jako „mały lud“ z přiřunowanja ličby rěčnikow. Tola při tym njewostawa – rěči-li so wo krajach abo etnijach, při wurazu „mały“ přeco mjenjehódność znajmjeńša w podzynku sobu klinči.

Nawopak je tomu tak, hdyž so wuraz „wulki“ w podobnym zwisku jewi. Wšako njewoznamjenja hesło Donalda Trumpa „Make America great again“, zo chce USA po teritoriju abo wobydlerstwje rozšěrić, ale pozdatnje zhubjenu hospodarsku a politisku móc zaso wobnowić. A za pomjenowanjom „La Grande Nation“ tči tež skerje předstawa wo politiskim a kulturnym wliwje Francoskeje dyžli prosta ličba Francozow.

Polu „małeho luda“ klinči to porno tomu přeco za žalosćenjom, bědu a nuzu. A tež, zo so Serbja rady jako bjezmóčne wopory widža (wo čimž sym na tym městnje hižo raz pisał), z tutym wobrazom wo sebi tole zwisuje. Haj, pěstujemy z tym kolektiwny kompleks mjenjehódnośće. Kak pak tomu wotpomhać? Přěni krok móhl być, zo so njetrjebawšeho a škódného přiřunowanja wzdamy. Wšako – chcu rjec na zbožo – ničto „mały serbski lud“ za ruku njewozmje. Ně, smy sami za sebję zamołwići, a tuž dyrbymy, ani mali ani wulcy, ale prosće dorosćeni, sami kročić. ■ Měrcin Wjenk